

นายทหารพัฒนา: กระบวนการสร้างนักพัฒนาของกองทัพบก
DEVELOPMENT OFFICERS: THE PROCESS OF BECOMING AN ARMY
DEVELOPMENT AGENT¹

เบญจวรรณ อุปัชฌาย์*

Benjawan Upatchar

(Received: April 25, 2021; Revised: July 31, 2021; Accepted: August 2, 2021)

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการสร้างตัวตนของนายทหารพัฒนาของกองทัพบก จากประสบการณ์การทำงานของนายทหารผู้ปฏิบัติงานตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในความรับผิดชอบของกองทัพบก จำนวน 3 นาย ซึ่งเป็นการเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักที่ตรงตามทฤษฎี เพื่อแสดงให้เห็นว่าความเป็นนักพัฒนาของพวกเขาถูกสร้างขึ้นด้วยวิธีการของเทคโนโลยีแห่งตัวตน ตามแนวคิดการสร้างตัวตนของมิเชล ฟูกูต์ ซึ่งสร้างความเป็นจริงทางการพัฒนาที่ถูกผลิตจากภาคปฏิบัติการทางสังคม อันจะทำให้เกิดคุณลักษณะของนักพัฒนาของกองทัพบก โดยพิจารณาจากผลสำเร็จของการสร้างชุมชนพึ่งตนเองได้ จากการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเป็นเครื่องมือในการวิจัย จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการศึกษาเรื่องเล่าตามแนวทางของฟูกูเดียน

ผลการวิจัยพบ กระบวนการสร้างตัวตนของนายทหาร 2 ลักษณะ คือ ตัวตนที่ยึดแนวทางการพัฒนาตามศาสตร์แห่งพระราชอาอย่างเคร่งครัด และตัวตนที่น้อมนำศาสตร์แห่งพระราชอาเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะทำให้นักพัฒนาต่อยอดสร้างแนวทางการพัฒนาของตนจนนำชุมชนไปสู่การพึ่งตนเองได้ ทั้งนี้ แก่นร่วมของทุกพื้นที่ คือ การพัฒนาเป็นงานที่มีลักษณะเฉพาะ ซึ่งสะท้อนงานด้านความมั่นคงทางการทหาร

คำสำคัญ: เทคโนโลยีแห่งตัวตน ชุมชนพึ่งตนเอง การศึกษาเรื่องเล่าแนวทางฟูกูเดียน

Abstract

This research aims to study the process of becoming development officers through the experiences of 3 military officers who are working for the Royal Thai Army's Royal Projects. Participants were selected under the assumption that their developmental mindsets have been developed by the technology of self, based on Michel Foucault's subjection concept, through their participation in social developmental practices to help build self-sustaining communities. The qualitative data was gathered through Foucauldian Narrative Approach by conducting semi-structured dialogue and in-depth interviews.

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัย เรื่อง การสร้างนายทหารพัฒนาของกองทัพบก โดยได้รับทุนสนับสนุนจากกองทุนพัฒนา โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ประจำปีการศึกษา 2563

* อาจารย์ส่วนการศึกษา โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จ.นครนายก 26001

Lecturer, Academic Division, Chulachomklao Royal Military Academy, Nakhonnayok 26001 Thailand.

Corresponding author E-mail: oh_benjawan@hotmail.com

The results revealed two types of identity development process. The first one strictly adhered to the developmental methodology guided by the “King’s Philosophy,” while the second type regarded the “King’s Philosophy” as the foundation that allowed Development Officers to construct their own approaches to building self-sustaining communities. The commonality between both groups was the specific nature of developmental work, which reflected the wider security mission of the Thai military.

Keywords: Technology of Self, Self – Help Community, Foucauldian Narrative Approach

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันคงปฏิเสธไม่ได้ว่ากระบวนการพัฒนาประเทศตามแนวทางพระราชดำริ หรือ “ศาสตร์พระราช” ถูกนำมาใช้เป็นแนวคิดหลักในการกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศ หรือกล่าวได้ว่าเกิดปรากฏการณ์ภายใต้อุดมการณ์ศาสตร์พระราชอันทรงพลังที่ผูกโยงอยู่กับโครงสร้างทางสังคมไทยอย่างหนาแน่น เนื่องจากรัฐบาลได้อัญเชิญหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นปรัชญาในการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ อันเป็นผลจากการปรับกระบวนการทัศน์ในการพัฒนาที่เน้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นเป้าหมายของการพัฒนาไปสู่การพัฒนาคนเป็นจุดมุ่งหมายทางการพัฒนาและการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการพัฒนา ตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545 - พ.ศ.2549) กระทั่งถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 - พ.ศ.2564) โดยมีการแปลงนโยบายลงสู่การปฏิบัติยังโครงการพัฒนาตามแนวพระราชดำริที่กระจายตัวอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ซึ่งรวมถึงภารกิจด้านกิจการพลเรือนของทหารเนื่องจากงานพัฒนาถือได้ว่า เป็นภารกิจหนึ่งของทหารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความมั่นคงแห่งชาติ ดังที่ปรากฏในเอกสารวิจัยด้านความมั่นคงที่ศึกษาในประเด็นทหารกับการพัฒนาประเทศ ซึ่งระบุตรงกันว่าทหารมีภารกิจด้านการพัฒนาประเทศเพิ่มมากขึ้นในยุคหลังความมั่นคง (ชนิดา ชิตบัณฺธิตย์, 2554, น. 116 - 127)

อุดมการณ์การพัฒนาตามแนวทางของศาสตร์พระราชไม่เพียงเข้ามากำหนดนโยบายการพัฒนาของประเทศเท่านั้น ยังชี้นำประเด็นการศึกษาทางการพัฒนาในแวดวงการศึกษาไทยอย่างสูง โดยเฉพาะประเด็นการศึกษาทหารกับการพัฒนา จากการสำรวจเอกสารวิจัยส่วนบุคคลของนักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร วิทยาลัยการทัพบก และวิทยาลัยเสนาธิการทหาร และเครือข่ายฐานห้องสมุดในประเทศที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนามากกว่า 60 เอกสาร พบว่า ประเด็นทางการศึกษามีการปรับเปลี่ยนไปตามบริบททางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และความคิดเห็นสาธารณะของสังคมไทยแต่ละยุคสมัย ในห้วงปี พ.ศ.2520 – พ.ศ.2530 สถานการณ์แพร่กระจายของแนวคิดคอมมิวนิสต์ในภูมิภาคต่าง ๆ ประเด็นการศึกษาจึงมุ่งเน้นไปที่การแก้ไขปัญหาความมั่นคงของชาติผ่านโครงการพัฒนา ขณะที่ช่วงวิกฤติทางเศรษฐกิจในห้วงปี พ.ศ.2540 งานศึกษาจะครอบคลุมการแสดงบทบาทของทหารในการพัฒนาชนบทยังโครงการพัฒนาในพื้นที่ห่างไกลเพื่อช่วยให้คนในชาติอยู่ดีกินดี กระทั่งปี พ.ศ.2549 จนถึงปัจจุบัน ประเด็นการศึกษาต่างโน้มเอียงมาสู่การประยุกต์แนวคิดทฤษฎีการพัฒนาตามวิธีการแห่งศาสตร์พระราชที่สอดคล้องกับค่านิยมทางสังคม โดยเฉพาะแนวทางการปรับรูปแบบโครงการพัฒนาของทหารตามหลักปรัชญาแห่งเศรษฐกิจพอเพียงให้สอดคล้องกับบริบทของชุมชน

การศึกษาทหารกับงานพัฒนาจากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นให้ความสนใจไปที่การค้นหาคำเหตุหรือปัจจัยที่ทำให้โครงการพัฒนาบรรลุผล อันเป็นการมองปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นบนฐานคิดการพัฒนาในกระบวนการทัศน์ทางความรู้แบบปฏิฐานนิยม (Positivism) ที่เชื่อว่าการทำความเข้าใจพฤติกรรม

ของมนุษย์นั้น สามารถพิสูจน์หรือคาดการณ์ผลลัพธ์ได้ตรงตามสิ่งที่เกิดขึ้นจริง ซึ่งเป็นการแสวงหาความรู้จากการศึกษาความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลที่ทำให้ความรู้เกิดขึ้นและดำรงอยู่เพื่อให้ได้ความรู้มาใช้อธิบายควบคุมและคาดการณ์ปรากฏการณ์ที่จะเกิดขึ้นได้อย่างถูกต้อง จึงต่างไปจากมุมมองของการวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งเห็นถึงผลสำเร็จของโครงการพัฒนาตามแนวพระราชดำริว่า เกิดจากการประยุกต์ความรู้ที่ฝังลึกอยู่ในตัวคนที่เกิดจากการฝึกฝน การปฏิบัติงานจนเกิดทักษะและกลายเป็นความชำนาญที่ติดตัวของแต่ละบุคคล อันเป็นความรู้ที่เกิดจากวิจรณ์ญาณหรือความถนัดเฉพาะบุคคล (Tacit Knowledge) โดยจะศึกษาจากนายทหารที่ได้รับการยอมรับว่าประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงานตามโครงการพัฒนาของกองทัพบก เพื่อทำความเข้าใจต่อปรากฏการณ์ของความเป็นนายทหารพัฒนาตามวิธีการแห่งศาสตร์พระราชานในเชิงของกระบวนการทัศน์ทางความรู้แบบสร้างสรรค์สังคม (Social Constructivism) ตามแนวคิดการสร้างตัวตนของฟูโกต์ที่ว่า “ตัวตนไม่มีแก่นแท้เป็นแต่เพียงรูปลักษณ์ที่รอคอยการเติมเต็มให้สมบูรณ์และสามารถปรับเปลี่ยนไปตามบทบาทที่สอดคล้องกับสถานภาพทางสังคมของบุคคลผู้นั้นที่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา เพราะตัวตนนั้นเป็นผลผลิตของสังคมและวัฒนธรรมที่ตนดำรงอยู่ ไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ” (Danaher, Schirato, & Webb, 2000, p. 116) ทำให้ผู้วิจัยเชื่อว่า ความเป็นนายทหารพัฒนาเป็นกระบวนการที่ถูกสร้างขึ้นจากอุดมการณ์ซึ่งอุดมการณ์ที่ว่านี้คือ แนวทางการพัฒนาตามวิธีการแห่งศาสตร์พระราชาน ซึ่งเป็นการช่วยเหลือให้ประชาชนนั้นพึ่งตนเองได้ ดังนั้น ตัวตนของนายทหารพัฒนาจะเกิดขึ้นในบริบทที่เรียกว่า “การพัฒนาตามวิธีการแห่งศาสตร์พระราชาน” ซึ่งเป็นภาคปฏิบัติทางวาทกรรม (Discursive Practice) ที่ทำให้นายทหารพัฒนาต้องปฏิบัติตาม อันเป็นกลยุทธ์ของการสร้างตัวตนขึ้นมาในรูปลักษณะที่มีความเฉพาะตัว

บทความชิ้นนี้จึงต้องการแสดงให้เห็นความจริงที่ว่า “อำนาจแห่งความรู้สร้างคน” หรือสร้างความเป็นนายทหารพัฒนาขึ้นมา ซึ่งความรู้ในที่นี้ คือ อุดมการณ์การพัฒนาตามวิธีการแห่งศาสตร์พระราชานอันเป็นความรู้ของรัฐที่เข้าไปกำกับให้คนเป็นหรือสร้างตนเองให้มีรูปลักษณ์ใดลักษณะหนึ่ง (Subjugated Knowledge) จากการที่ผู้วิจัยเข้าไปศึกษา สัมภาษณ์ และสังเกตการณ์ชีวิตประจำวันของนายทหารพัฒนาตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินในความรับผิดชอบของกองทัพบกซึ่งมีกิจกรรมที่ถูกยกย่องในวงกว้างให้เป็นพื้นที่ตัวแบบของการพัฒนา เช่นนั้นแล้วการเก็บรวบรวมประสบการณ์ของนายทหารผู้ปฏิบัติงานตามโครงการเหล่านี้มิให้สูญหายไปตามกาลเวลา ย่อมจะนำมาสู่การเป็นแบบเรียนที่มีชีวิตที่นักพัฒนาและนักทหารรุ่นหลังยึดเป็นหลักการและแนวปฏิบัติของการทำงานต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการสร้างตัวตนนายทหารพัฒนาของกองทัพบก

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตทางด้านเนื้อหา วิเคราะห์ให้เห็นถึงกระบวนการสร้างตัวตนอันเกิดจากประสบการณ์ทำงานของนายทหารพัฒนาตามโครงการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำรินของกองทัพบก ที่สร้างองค์ความรู้ด้านการพัฒนาขึ้นอย่างเป็นระบบ จนกลายเป็นแนวปฏิบัติให้คนรุ่นหลังต่อไป

ขอบเขตทางด้านพื้นที่ ชุมชน (ชื่อสมมุติ) ซึ่งเป็นที่ตั้งของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินที่กองทัพบกมีส่วนร่วมดำเนินงาน ได้แก่ (1) บ้านทุ่งนา อำเภอมืองปาน จังหวัดลำปาง (2) ตำบลสระบัวและตำบลรักไทย อำเภอพบพระ จังหวัดตาก และ (3) บ้านน้ำตาล อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี

การทบทวนวรรณกรรม

รัฐเสรีนิยมทั่วโลกมีแนวโน้มที่จะลดรัฐสวัสดิการลงและส่งเสริมให้ประชาชนยืนอยู่บนขาของตนเอง โดยพึ่งพาตัวเองให้มากที่สุด อันเป็นกระบวนการที่ใหม่ทางการพัฒนาซึ่งมองชุมชนที่มีการพัฒนาอย่างยั่งยืนว่า หากบุคคลมีความสมบูรณ์พร้อมแล้ว จึงจะอาสาเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาสังคมที่ตนอยู่อาศัยเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของสังคมโดยรวม ถึงกระนั้นการเปลี่ยนทิศทางการพัฒนาชุมชนไปตามแนวทางนี้จะเป็นไปได้ก็ต่อเมื่อชุมชนแห่งนั้นรู้ถึงกำลังความสามารถของตนเอง เพราะการรู้ว่าตนเองเป็นใครและกระทำการสิ่งใดได้ จะทำให้พวกเขาเลือกหนทางพัฒนาตนเองที่เหมาะสมที่สุด ดังนั้น กระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน จึงกลายเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ส่งผลต่อการสร้างพลเมืองจัดการตนเอง ด้วยรัฐในปัจจุบันเปิดพื้นที่ให้ประชาชนรวมตัวกันสร้างงาน สร้างอาชีพ อันเกิดจากการนำทางของนักพัฒนา (Expert) ผู้กระตุ้นให้เกิดกิจกรรมที่นำไปสู่การขยายเครือข่ายความร่วมมือบนฐานของความไว้วางใจซึ่งกันและกันในลักษณะภาคประชาสังคม (Civil Society) ที่อาสาทำงานชุมชนด้วยความยินยอมพร้อมใจ โดยมีจุดร่วมเดียวกันในการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนอันแสดงว่า พื้นที่แห่งนั้นมีทุนทางสังคม (Social Capital) ที่จะช่วยให้พวกเขาอยู่รอดด้วยตนเอง เมื่อคนในชุมชนร่วมกันรับผิดชอบตัวเอง จึงจะเรียกว่าชุมชนแห่งนั้นพึ่งพาตนเองได้ ท้ายที่สุดจะเป็นพลังในการขับเคลื่อนสังคมไปสู่ความก้าวหน้า นี่คือความหมายของชุมชนพัฒนาที่ยั่งยืน อันเป็นเป้าหมายของการดำเนินนโยบายพัฒนาชนบทที่ทางไกลของรัฐในยุคสมัยนี้ (Cheshire, 2006)

ในหนังสือ Rural Development: Discourses and Practices of Self - help in Australian Rural Policy (2006) ของลินดา เชสไชร์ (Lynda Cheshire) แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ปฏิบัติการทางการพัฒนาของรัฐโดยนักพัฒนาชุมชนประสบผลในการสร้างกระบวนการพึ่งตนเองของชุมชนให้พร้อมต่อการกำหนดโครงการพัฒนาที่สอดคล้องกับความต้องการของพวกเขา ที่เป็นการสร้างพลเมืองจัดการตนเอง โดยยกตัวอย่างการทำงานของคณะกรรมการชุมชนสองแห่ง ซึ่งตั้งอยู่ในมลรัฐควีนส์แลนด์ ประเทศออสเตรเลีย นั่นคือ Woomeroo Action Group เมือง Austin และ The Warmington Ranges, Warmington Revival Committee ในเขต Warmington ซึ่งบรรลุผลในการยกระดับเศรษฐกิจฐานรากขึ้นเป็นชุมชนวิสาหกิจท่องเที่ยวแห่งใหม่ของประเทศ จากปฏิบัติการสร้างชุมชนที่เข้มแข็งสองโครงการ ได้แก่ (1) การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อวางแผนการฟื้นฟูและขับเคลื่อนชนบทไปสู่คุณลักษณะที่พึงประสงค์ (Positive Rural Feature: PRF) และ (2) การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อเสริมสร้างความเป็นผู้นำชุมชนในชนบท (Building Rural Leader: BRL) การจัดตั้งคณะกรรมการชุมชนขึ้นมามีงานวิสาหกิจของทั้งสองชุมชนเกิดขึ้นจากการสนับสนุนของภาคส่วนต่าง ๆ โดยเฉพาะบทบาทของผู้เชี่ยวชาญจากสถาบันการศึกษาและสถาบันวิจัยซึ่งเป็นผู้ส่งผ่านหรือถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจต่อแนวนโยบายของรัฐลงสู่การปฏิบัติในพื้นที่ กระบวนการทำงานของนักพัฒนาทำให้พื้นที่ดังกล่าว กลายเป็นสนามปฏิบัติการที่สร้างพลเมืองผู้กระตือรือร้นที่จะดูแลตัวเองและรับผิดชอบต่อสังคมที่อยู่อาศัย ซึ่งเกิดจากสำนึกในการทำงานพัฒนาร่วมกับภาครัฐอย่างใกล้ชิด ด้วยตระหนักว่าตนมีกำลังที่จะดำเนินชีวิตต่อไปด้วยลำแข้งของตัวเอง โดยนัยนี้ยังสะท้อนถึงการแผ่ขยายอาณาบริเวณทางอำนาจของรัฐที่สอดแทรกเข้ากำกับควบคุมประชาชนในระยะทางไกล (Distance Government) ด้วยการนำทางชีวิต (The Conduct of Conduct) ซึ่งรัฐมักจะกระทำต่อประชากรในพื้นที่ห่างไกลอย่างแนบเนียน (Cheshire, 2006, pp. 38, 91 - 112)

เช่นเดียวกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในประเทศของรัชนี้ ประดับ (2556) พบว่า การดำเนินโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริเป็นพื้นที่ปฏิบัติการทางการพัฒนาที่สร้างชุมชนให้เข้มแข็ง ด้วยการสร้างพลเมืองที่พึ่งพาตนเอง หากพิจารณาการดำเนินงานของมูลนิธิปิดทองหลังพระและมูลนิธิแม่ฟ้าหลวงใน “โครงการบูรณาการแก้ปัญหาและพัฒนาพื้นที่จังหวัดน่านตามแนวพระราชดำริ” ซึ่งมุ่งเน้นให้ประชาชนในพื้นที่โครงการเป็นผู้ปฏิบัติการด้วยตนเอง โดยอาศัยโครงสร้างของระบบราชการทำหน้าที่เป็น “พี่เลี้ยง” ให้ความรู้ ฝึกฝน

อบรม ตลอดจนสนับสนุนงบประมาณ เช่นเดียวกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริในภูมิภาคต่าง ๆ เปรียบเสมือนสถาบันการเรียนรู้และฝึกอบรมวิชาการเกษตรแผนใหม่ให้กับเกษตรกร เพื่อเป็น “ต้นแบบการพัฒนา” ให้แก่ประชาชนในพื้นที่รอบศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ได้เรียนรู้ ทดลอง และนำไปปฏิบัติ ทั้งนี้ รัชนิ เสนอว่า ผลจากปฏิบัติการดังกล่าวที่เกิดขึ้นกับชุมชนนั้นคือพื้นที่เหล่านี้ถูกครอบคลุมจากเครือข่ายปฏิบัติการของความรู้ตามแนวทางศาสตร์แห่งพระราชฯ จากการประยุกต์ใช้ ถ่ายทอด และส่งต่อแนวคิด วิธีการ และเทคนิคการพัฒนาตามแนวพระราชดำริ ตลอดจนการให้คุณค่าและความสำคัญของความรู้เหล่านี้อย่างสม่ำเสมอเข้ากลืนกลายการรับรู้และกระบวนการเรียนรู้ของผู้คนในชุมชน ลึกซึ้งถึงระดับเข้ากำกับวิถีชีวิตของพวกเขาเหล่านั้นได้อย่างมั่นคง (รัชนิ ประดับ, 2556, น. 153 - 158)

การสร้างพลเมืองที่รับผิดชอบตนเองและชุมชนที่อยู่อาศัยด้วยเทคโนโลยีทางอำนาจเช่นนี้ ถือเป็นการปฏิบัติการสร้างความจริง ว่าด้วยแนวปฏิบัติของชุมชนพัฒนาในการผลิตสร้างพลเมืองที่พึงปรารถนาของรัฐ ด้วยความรู้ความจริงดังกล่าวแพร่เข้ากำกับชีวิต ซึ่งหมายรวมถึงความคิด จิตใจ และการกระทำ จนกลายเป็นคุณลักษณะของสมาชิกแห่งชุมชนนั้น ตามที่กล่าวมาแล้วว่า ตัวตนเป็นแต่เพียงโครงร่างที่ว่างเปล่ารอคอยการเติมเต็มให้สมบูรณ์และไม่ได้มีเพียงรูปลักษณะเดียว ทว่าความรู้และปฏิบัติการทางสังคมร่วมสมัยต่างหากที่ผลิตสร้างตัวตนของบุคคลให้เป็นไปในรูปลักษณะที่ต้องการ จึงกล่าวได้ว่า ความเป็นพลเมืองที่จัดการงานพัฒนาไปตามทางของตนและนำพาชุมชนไปสู่การพึ่งตนเองได้นั้น เป็นผลผลิตที่รัฐเสรีนิยมปรารถนาสูงสุด โดยอาศัยการทำงานของนักพัฒนาเป็นสื่อกลางในการส่งผ่านอำนาจรัฐลงสู่ชนบทที่ห่างไกลในรูปของโครงการพัฒนาชุมชน ด้วยเหตุนี้ตัวตนของพลเมืองจะมีรูปลักษณะเช่นใดย่อมขึ้นอยู่กับร่างทรงของอำนาจหรือพาหะที่ส่งผ่านอำนาจชนิดนั้น หรือกล่าวโดยง่ายว่า ความเป็นนักพัฒนาย่อมถูกกำกับจากพลังแห่งความรู้และปฏิบัติการทางการพัฒนาที่ตนเองยึดถือแล้วส่งผ่านพลังแห่งอำนาจนั้นลงสู่สมาชิกในชุมชนพัฒนา เช่นเดียวกับนายทหารพัฒนาตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริซึ่งดำเนินการโดยกองทัพบก ต่างเป็นตัวกลางที่แข็งขันในการส่งต่อความรู้ทางการพัฒนา โดยหวังผลการเกิดกระบวนการสร้างพลเมืองจัดการตนเองตามแนวทางของศาสตร์พระราชฯ ให้ดำรงอย่างมั่นคงในชุมชนที่ห่างไกล

เทคนิควิธีการสร้างตัวตนของนายทหารพัฒนาและพลเมืองจัดการตนเองในรูปลักษณะดังกล่าวปรับใช้แนวคิดของมาเรีย แทมบูกู (Maria Tamboukou) ซึ่งศึกษาวิธีการสร้างความเป็นผู้หญิงและการนำเสนอตัวตนของผู้หญิงในห้วงปลาย ค.ศ.19 ถึงต้น ค.ศ.20 ในหนังสือเรื่อง Women, Education and the Self: A Foucauldian Perspective (Tamboukou, 2003) อันเป็นห้วงเวลาเปลี่ยนผ่านเข้าสู่ยุคสมัยใหม่ที่ให้อิสระแก่ผู้หญิงในพื้นที่สาธารณะ ด้วยวิธีการสืบสาวเรื่องราวประสบการณ์ชีวิตของผู้หญิงภายในสถาบันการศึกษา อาณาบริเวณแรกที่สร้างสถานะทางสังคมแก่ผู้หญิงในฐานะครูผู้ถ่ายทอดความรู้แก่เยาวชน อันเป็นวิถีชีวิตที่ต่างไปจากบทบาทของความเป็นมารดาและภรรยาซึ่งจำกัดตนเองอยู่ภายในครอบครัวเช่นอดีต โดยบันทึกเรื่องราวเอาไว้ในอัตชีวประวัติของพวกเธอในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งสะท้อนเทคนิควิธีหลากหลายที่พวกเธอเหล่านั้นใช้เพื่อเผชิญหน้ากับพื้นที่ทางสังคมใหม่ ๆ ที่ก่อให้เกิดความตึงเครียดและส่งผลให้เกิดการฝ่าฝืนกฎระเบียบทางสังคมที่พยายามกั้นขวางตัวเธอไว้ในเส้นทางเดิม ๆ พลิกโฉมตัวเองขึ้นมาใหม่ พร้อมจัดวางตำแหน่งแห่งที่ของตนขึ้นอย่างมั่นคงภายในสังคม ทั้งนี้ แทมบูกูได้ใช้งานเขียนอัตชีวประวัติของผู้หญิงเป็นทั้งแหล่งกำเนิดองค์ความรู้เกี่ยวกับผู้หญิงและในลักษณะเทคนิควิธีของการสร้างความเป็นผู้หญิงขึ้นมา (Technologies of Female Self) ตามคำนิยามใหม่ของตัวเธอ (Tamboukou, 2003, pp. 33 - 34)

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยเห็นถึงการนำแนวคิดเรื่องการบริหารจัดการชีวิต (Governmentality) ชีวอำนาจ (Bio - Power) และเทคโนโลยีแห่งตัวตน (Technology of Self) ของมิเชล ฟูโกต์ (Michel Foucault) มาเป็นกรอบทางการศึกษา ทำให้งานเหล่านี้สามารถวิเคราะห์ให้เห็นว่า ตัวตนคือ

สิ่งที่ถูกสร้างขึ้น โดยมีกรอบคิดในการวิจัยครั้งนี้ว่า โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริซึ่งตั้งอยู่บนฐานคิด ศาสตร์พระราชา เป็นปฏิบัติการที่สร้างความเป็นนายทหารพัฒนาขึ้นมาจากความสามารถของเขาในการแปลง นโยบายลงสู่การปฏิบัติอย่างเห็นผล อันปรากฏชัดจากประชาชนในชนบทนั้นพึ่งตนเองได้หรือสามารถแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนในพื้นที่โครงการได้ ด้วยการศึกษาผ่านเรื่องเล่าประสบการณ์ชีวิต และการปฏิบัติงานประจำวันของนายทหารพัฒนาซึ่งถูกยกย่องให้เป็นต้นแบบของงานพัฒนาในฐานะผู้เชี่ยวชาญ ของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่กองทัพบกดำเนินการ

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยเลือกใช้วิธีวิทยาการศึกษาเรื่องเล่าตามแนวทางของ ฟูกูเดียน (Foucauldian Narrative Approach) (Tamboukou, 2013, pp. 88 - 107) จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth Interview) โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง เพื่อเป็นแนวทางการสนทนากับนายทหารพัฒนา ให้ได้ข้อมูลประสบการณ์ทำงานของผู้ให้ข้อมูล และเข้าใจถึงกระบวนการสร้างความเป็นนายทหารพัฒนา ตามศาสตร์พระราชา รวมถึงข้อมูลเกี่ยวกับบริบททั่วไปของโครงการพัฒนาที่ถูกคัดเลือกให้เป็นพื้นที่ศึกษา โดยผู้วิจัยจะอยู่ในฐานะผู้ร่วมบทสนทนาเพื่อสร้างความรู้จากประสบการณ์ร่วมกับผู้ให้ข้อมูลหลัก เนื่องจาก แนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบนี้เชื่อว่าความจริงถูกสร้างขึ้นมาร่วมกันระหว่างนักวิจัยกับผู้ร่วมสนทนา จากนั้นจะนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์โดยอาศัยฐานคิดเชิงทฤษฎีของผู้วิจัยตามกรอบแนวคิดที่วางไว้

1. พื้นที่ศึกษา

ชุมชนซึ่งเป็นที่ตั้งของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่กองทัพบกมีส่วนร่วมดำเนินงาน โดยเป็นโครงการที่ได้รับรางวัลด้านการพัฒนาในระดับกองทัพภาคหรือระดับประเทศ หรือเป็นโครงการที่ได้รับการยอมรับจากสังคมโดยทั่วไปว่าประสบผลในเชิงการพัฒนา ตามแนวทางของศาสตร์พระราชาสองประการ (คณะกรรมการขับเคลื่อนสืบสานศาสตร์พระราชา, 2560, น. 53 - 72) จากการที่ผู้วิจัยลงสำรวจพื้นที่จริง เพื่อทำการคัดเลือกพื้นที่ศึกษาและผู้เล่าเรื่องที่ตรงตามทฤษฎี ได้แก่

1.1 ศาสตร์แห่งการพัฒนา ได้แก่ นายทหารผู้มีบทบาทในโครงการพัฒนาที่มุ่งสร้างความสมดุล ทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม คือ ผู้ปฏิบัติงานตามโครงการพระราชดำริบ้านทุ่งนา (ชื่อสมมุติ) อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง ซึ่งประสบผลในการพัฒนาเศรษฐกิจของประชาชนในภูมิภาค สามารถแก้ไขปัญหา ที่ดินทำกินของประชาชนตามแนวทางเกษตรทฤษฎีใหม่ เศรษฐกิจพอเพียง รวมถึงการจัดการดิน น้ำ ป่าและ ทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถพลิกฟื้นความอุดมสมบูรณ์ขึ้นมาอีกครั้งหนึ่ง

1.2 ศาสตร์แห่งความประพฤติ การครองตน ได้แก่ นายทหารผู้น้อมนำแนวพระราชจริยวัตรและ การบำเพ็ญพระราชกรณียกิจ ซึ่งเป็นต้นแบบที่ดีในการดำรงตน มาพัฒนาตนเองทั้งในส่วนของความคิด จิตใจ และวิธีการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณ และการประพฤติ ปฏิบัติตนในสัมมาชีพ คือ ผู้ปฏิบัติงานตามโครงการศิลปาชีพในโครงการจัดที่อยู่อาศัยและพื้นที่ทำกินรักไทย (ชื่อสมมุติ) ตำบลสระบัวและตำบลรักไทย อำเภอพบพระ จังหวัดตาก ซึ่งประสบผลในการปรับเปลี่ยนทัศนคติ หรือปลูกฝังค่านิยมอันดีงามให้แก่ประชาชนในภูมิภาคที่ห่างไกล

1.3 ศาสตร์แห่งการอยู่ร่วมกันอย่างปรองดองและสงบสุข ได้แก่ นายทหารผู้มีบทบาทในการสร้างความเท่าเทียมกันทางสังคมและการอยู่ร่วมกันอย่างเคารพในเกียรติและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ได้แก่ ผู้ปฏิบัติงานตามโครงการฟาร์มตัวอย่างและศูนย์การเรียนรู้บ้านน้ำตาล (ชื่อสมมุติ) ตำบลปูลากง อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี ซึ่งก่อตั้งขึ้นเพื่อส่งเสริมนโยบายเสริมสร้างสันติสุขในจังหวัดชายแดนใต้ อันเป็นโครงการพัฒนา ที่มุ่งเสริมสร้างความปรองดองสมานฉันท์ในสังคมที่ปรากฏผลเชิงบวกทั้งในมิติทางเศรษฐกิจและจิตวิทยา

2. วิธีการเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก

2.1 นายทหารพัฒนาซึ่งปฏิบัติงานตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของกองทัพบก โดยการเข้าถึงตัวบุคคลจะใช้วิธีการขอคำแนะนำจากกองพลพัฒนาของกองทัพภาค ซึ่งมีความรู้เรื่องงานพัฒนาของกองทัพ (Gatekeeper) เป็นช่องทางเข้าถึงผู้ให้ข้อมูลหลัก ซึ่งได้รับการยอมรับจากกองทัพว่า เชี่ยวชาญงานพัฒนาสาขาต่าง ๆ โดยผู้วิจัยเข้าไปพบปะเพื่อทำความรู้จักและสัมภาษณ์ข้อมูลเบื้องต้น จากนั้นคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักที่ตรงตามทฤษฎี จำนวน 3 คน ซึ่งเป็นการคัดกรองผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับงานพัฒนาได้ดีที่สุด ได้แก่

2.1.1 ศาสตราจารย์พัฒนา โดยศึกษากระบวนการสร้างความเป็นนายทหารพัฒนาของ “จำเริญ” ผู้เชี่ยวชาญงานช่างบนพื้นที่ทางการพัฒนายาวนานถึง 31 ปี นับแต่แรกบรรจุเข้ารับราชการ ณ กองพลพัฒนา กองทัพภาคที่ 3 สังกัดกองช่างในหน่วยงานยุทธโยธาของหน่วยต้นสังกัดอยู่หลายปี ต่อมาเข้ารับหน้าที่ก่อสร้างเส้นทางสายยุทธศาสตร์ อำเภอแม่สาย - บ้านผาหมี่ และก่อสร้างกองอำนวยการโครงการพัฒนาโดยตุง อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย จากนั้นอาสาเข้าทำงานพัฒนายังโครงการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริในพื้นที่ชนบททางภาคเหนือหลายโครงการ ด้วยการนำทักษะงานช่างเข้าจัดการโครงสร้างพื้นฐานและจัดระเบียบงานพัฒนาภายในโครงการ กระทั่งนำพาให้ราษฎรเข้าสู่เส้นทางทำกินซึ่งทำให้พวกเขาดำรงชีพอยู่ภายในชุมชนโดยมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ที่จะส่งเสริมชุมชนในการจัดการตนเอง กระทั่งมีกำลังที่จะดูแลทรัพยากรป่าไม้ของชาติให้คงอยู่ต่อไป

2.1.2 ศาสตราจารย์ประพจน์และการครองตน โดยศึกษากระบวนการสร้างความเป็นนายทหารพัฒนาของ “ผู้กองแทน” ซึ่งได้รับความไว้วางใจให้ปฏิบัติภารกิจด้านความมั่นคงบนพื้นที่ทางการพัฒนาของกองทัพอย่างต่อเนื่องเป็นเวลา 25 ปี เริ่มจากงานส่วนอำนวยการช่วยการจัดตั้งหมู่บ้านชายแดนในบริเวณพื้นที่จังหวัดตาก - แม่ฮ่องสอน เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์อำนวยการประสานงานโครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคงพื้นที่จังหวัดตาก - แม่ฮ่องสอน การปฏิบัติหน้าที่ควบคุมงานชุดลอกแก้มลิง จังหวัดพิษณุโลก และเจ้าหน้าที่ประจำชุดปฏิบัติการโครงการศิลปาชีพในพื้นที่โครงการจัดที่อยู่อาศัยและพื้นที่ทำกินรักไทย ซึ่งนำพาชุมชนจัดการตนเองจนกลายเป็นแหล่งผลิตอาหารรายใหญ่ของประเทศ รับรองด้วยรางวัลเกษตรกรไร่นาสวนผสมและผู้นำชุมชนพัฒนาดีเด่นระดับประเทศ ในปี พ.ศ.2563 โดยผู้กองแทนมีบทบาทเชื่อมต่อองค์ความรู้เกษตรทฤษฎีใหม่เข้ากับองค์ความรู้เดิมกลายเป็นชุดความรู้เฉพาะทางการเกษตรของชุมชน ทั้งยังเป็นตัวแบบการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียงตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแก่ชุมชน

2.1.3 ศาสตราจารย์แห่งการอยู่ร่วมกันอย่างปรองดองและสงบสุข โดยศึกษากระบวนการสร้างความเป็นนายทหารพัฒนาของ “หมวดมานพ” ผู้เชี่ยวชาญงานพัฒนาทางการเกษตรมาเป็นระยะเวลากว่า 20 ปี ผู้ซึ่งเติบโตมาในครอบครัวที่มีบิดารับราชการทหารและปลูกฝังให้ลูกทุกคนทำงานรับใช้ชาติในวิชาชีพเดียวกับตน ภายหลังเข้าทำงานที่กองพันทหารราบที่ 2 ศูนย์การทหารราบ เขามีโอกาสได้เรียนรู้การเกษตรทฤษฎีใหม่ กระทั่งลงมือปฏิบัติจนสร้างแปลงเกษตรสาธิตด้านเศรษฐกิจพอเพียงของหน่วยต้นสังกัด โดยไม่คาดคิดมาก่อนว่าความเชี่ยวชาญในงานไร่นาสวนผสมเพื่อเป็นรายได้เสริมของครัวเรือนจะถูกนำมาใช้ในงานพัฒนาในฐานะผู้จัดการฟาร์มตัวอย่างและศูนย์การเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ ผสานเข้ากับประสบการณ์งานมวลชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ จะสามารถนำพาให้โครงการพัฒนาที่เขาบริหารงานนั้น สร้างรายได้และสร้างความปรองดองระหว่างกลุ่มคนที่แตกต่างกันทั้งทางศาสนาและวัฒนธรรมประเพณีให้เกิดความเข้าใจและอยู่ร่วมกันโดยสันติ

2.2 ผู้นำชุมชนพัฒนา ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจงจากผู้ให้ข้อมูลที่เข้าร่วมโครงการพัฒนา จำนวน 3 คน ได้แก่ 1) ผู้ใหญ่บ้านทุ่งนา อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง 2) กำนันตำบลรักไทย อำเภอพบพระ จังหวัดตาก และ 3) ผู้ใหญ่บ้านน้ำตาล อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี ซึ่งเป็นบุคคลที่ได้รับประโยชน์จากผลของการพัฒนา

โดยตรง มองเห็นถึงบทบาทการทำงานพัฒนาของนายทหารว่า นำทางให้ชุมชนนั้นสามารถพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน รวมทั้งเป็นผู้ที่ยินยอมเข้าร่วมโครงการด้วยตนเอง

โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย 5 ขั้นตอน ดังนี้

1) วิจัยเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการพึ่งตนเองของชุมชนทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อนำกรอบความคิดที่ได้มาเป็นกล่องเครื่องมือเบื้องต้นในการวิจัยต่อไป

2) ประสานงานกับกองพลพัฒนาในแต่ละกองทัพบก เพื่อคัดเลือกนายทหารพัฒนาซึ่งได้รับรางวัลด้านการงานทั้งในระดับกองทัพบกและระดับประเทศ หรือนายทหารที่ได้รับการยอมรับในผลการปฏิบัติงานและความประพฤติ เพื่อทำการสัมภาษณ์ข้อมูลเบื้องต้น ก่อนที่จะขอรับการอนุเคราะห์จากหน่วยต้นสังกัดเข้าร่วมโครงการวิจัยต่อไป

3) สัมภาษณ์นายทหารและผู้นำชุมชนที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์งานพัฒนาร่วมกับผู้วิจัยและนำมาเป็นบทวิเคราะห์ในงาน

4) นำคำสัมภาษณ์มาถอดเป็นตัวร่าง (Transcript) จากนั้นนำมาวิเคราะห์ตามแนวทฤษฎีฐานราก (Grounded Theory) (Chamaz, 2014)

5) นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์มาสร้างข้อเสนอเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการสร้างความเป็นนายทหารพัฒนาตามแนวทางของศาสตร์พระราชา

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีวิทยาการศึกษาเรื่องเล่าตามแนวทางของฟูกูเคียน จากนายทหารพัฒนาตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริเป็นตัวแทนในการวิเคราะห์ตามแนวทฤษฎีฐานราก เพื่อสร้างข้อเสนอเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการสร้างความเป็นนายทหารพัฒนาตามแนวทางของศาสตร์พระราชา ให้เห็นถึงประสบการณ์ที่พวกเขาสร้างสมเป็นองค์ความรู้อย่างละเอียด รอบด้าน โดยหลักการสร้าง “ความน่าเชื่อถือของเรื่องเล่า” (Trustworthiness) อันได้แก่ ความสมเหตุสมผลของเรื่องเล่า ความสอดคล้องต้องกันของเรื่องราว ความเชื่อมโยงของเรื่องเล่า และการสร้างความรู้จากเรื่องเล่านี้สามารถนำไปอ้างอิงสำหรับการศึกษาตามแนวทางนี้ต่อไป (Riesman, 1993, pp. 64 - 70) ด้วยวิธีวิทยารูปแบบนี้เป็นหนทางที่ทำให้ผู้วิจัยสามารถคลี่คลายถึงวิธีการทำงานของพลังความรู้ทางการพัฒนาที่เข้ากำกับตัวตนของนายทหารพัฒนาให้กำหนดตนเองไปตามเจตจำนงของชุดความรู้นั้น ๆ ได้อย่างไร (Tamboukou, 2013) สร้างความเข้าใจอย่างลึกซึ้งถึงเรื่องราวของพวกเขว่า รับรู้ถึงความเป็นนายทหารนักพัฒนาของตนเองไปในทางใด และมีแนวปฏิบัติเช่นไรจึงได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้เชี่ยวชาญที่เป็นครูให้กับนักพัฒนาและนักการทหารรุ่นหลังได้มาเรียนรู้

สำหรับตัวตนของนายทหารพัฒนาจะพิจารณาจากความคิด ความรู้สึก และทัศนคติของเขามีต่อการพัฒนาแล้วส่งผลต่อการปฏิบัติงานของพวกเข ซึ่งจัดจำแนกรูปลักษณะของตัวตนจากการเป็นผู้กระทำและเป็นผู้ถูกกระทำจากพลังแห่งความรู้ โดยจัดจำแนกบุคลิกลักษณะของนายทหารพัฒนาออกเป็น 2 ลักษณะตามแนวคิดการสร้างตัวตนของฟูกูเคียน คือ บุคคลที่ถูกกำกับจากพลังความรู้หรือสยบยอมต่อพลังความรู้ทางการพัฒนาตามยุคสมัย (Objectification) และบุคคลที่สร้างตัวเองขึ้นมา (Subjectification) จากการมีทางเลือกในการแสวงหาความรู้ทางการพัฒนาที่สอดคล้องกับกำลังความสามารถของตนเอง จากนั้นนำมาปรับใช้เป็นแนวทางการพัฒนาที่มีลักษณะเฉพาะตัว (Rabinow, 1984, p. 11)

ผลการวิจัย

จากการศึกษาพบความเป็นนายทหารพัฒนาของกองทัพบกใน 2 ลักษณะ คือ นายทหารที่ถูกกำกับจากพลังแห่งความรู้หรือสยบยอมต่อพลังความรู้ทางการพัฒนาตามยุคสมัย ได้แก่ นักพัฒนาชนบทที่ห่างไกลของ

จำเขี้ยว และนักพัฒนาความมั่นคงทางทหารของผู้กองแทน ขณะที่ความเป็นนักพัฒนาผู้สร้างความสมานฉันท์ทางสังคมของหมวดมานพ เป็นตัวอย่างของบุคคลที่สร้างตัวเองขึ้นมาจากทางเลือกที่จะแสวงหาความรู้ทางการพัฒนาซึ่งพอเหมาะพอสมกับกำลังความสามารถของตน แล้วนำมาปรับใช้เป็นแนวปฏิบัติที่มีลักษณะเฉพาะตัว ด้วยปฏิบัติการทางอำนาจภายในสังคมมักแทรกตัวเข้าสู่ชีวิตของผู้คนเพื่อจัดจำแนกตัวบุคคลจากลักษณะเฉพาะของเขาสองคน จากนั้นจะยึดโยงพวกเขาไว้ด้วยปฏิบัติการทางอำนาจที่สร้างความเฉพาะตัวนั้น ในสองทาง คือ ตัวตนภายใต้การครอบงำของบุคคลอื่นโดยการบังคับหรือตอกอยู่ภายใต้การพึ่งพา และการตอกรังพวกเขาไว้ด้วยอัตลักษณ์แห่งตัวตนตามสำนึกรับผิดชอบหรือการตระหนักรู้ของตนเอง (Foucault, 1983, p. 212) ตามกระบวนการ ต่อไปนี้

1. ถ้อยคำที่ยืนยันถึงผลสำเร็จในการจัดตั้งกลุ่มอาชีพของชุมชนพัฒนา จากการนำทางให้ชาวบ้านสร้างงาน สร้างรายได้ที่มั่นคง ส่งผลให้การบุกรุกทำลายป่าลดลงและฟื้นฟูสภาพป่าให้กลับมาอุดมสมบูรณ์บรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการพัฒนา แสดงให้เห็นแล้วว่า การบริหารจัดการงานพัฒนาบนฐานแห่งศาสตร์พระราชาก็เป็นระเบียบวินัยในการควบคุมตนเอง (Self - Discipline) ที่เข้ามาจัดช่องตารางและตำแหน่งแห่งที่ของจำเขี้ยวรวมถึงสมาชิกของโครงการพัฒนายังภารกิจประจำวันให้เป็นไปตามลำดับขั้น เพราะปฏิบัติการแรกของระเบียบวินัย ได้แก่ การสร้างตารางที่มีชีวิตขึ้นมา จากนั้นทำให้เกิดการสังเกตหรือสำรวจตนเองมิให้เบี่ยงเบนไปจากระเบียบวินัยของความเป็นนักพัฒนาชนบทที่แท้จริง (มิเชล ฟูกูต์, 2547, น. 30 - 35) โดยกำกับให้จำเขี้ยวต้องบริหารจัดการโครงการพัฒนาและสร้างสรรค์กิจกรรมการพัฒนาที่นำไปสู่งานอาชีพที่มั่นคงของชุมชนเพื่อนำพาหมู่บ้านทุ่งนาคยืนอยู่บนขาของตนเองให้ได้ อันเป็นความจริงที่ประจักษ์ชัดแล้วต่อสังคม

2. ประสบการณ์งานพัฒนาที่ถูกถ่ายทอดออกมาแสดงชัดว่า ผู้กองแทนทำหน้าที่เป็นสื่อกลางส่งผ่านอำนาจหรือในที่นี้คือ ความรู้ทางการพัฒนาแห่งศาสตร์พระราชาลงสู่ชุมชนอย่างแท้จริง กระทั่งพลังแห่งความรู้หรือความจริงดังกล่าวแพร่และไหลเวียนอย่างเข้มข้นภายในชุมชนพัฒนา ด้วยประจักษ์ชัดถึงผลประโยชน์ที่มีต่อชุมชนเพราะความเป็นนักพัฒนานั้น ไม่อาจหลีกเลี่ยงจากการถูกครอบงำของอำนาจที่สัมพันธ์กับความรู้ (Objectivity) (Boucher, 2010, pp. 80 - 82) ความรู้สึกถึงความเป็นนักพัฒนาของตนเองที่ก่อตัวขึ้นนั้นเป็นผลจากการที่ผู้กองแทนเชื่อมั่นในศาสตร์พระราชา องค์ความรู้ที่เป็นระบบระเบียบซึ่งสังคมรับรองว่าเป็นความรู้แห่งยุคสมัย (Episteme) และรับปฏิบัติตามทางแห่งความรู้นั้น ๆ ด้วยเหตุนี้รางวัลด้านการพัฒนาที่ชุมชนได้รับจึงเป็นการเสริมพลัง (Empowerment) ในรูปของอำนาจกำกับตัวเองของนายทหารพัฒนา (Bio - power) และชุมชนพัฒนา (Bio - politics) มิให้หลุดรอดจากวิถีทางการพัฒนารูปแบบนี้ นี่ก็ความเป็นนักพัฒนาความมั่นคงทางทหารของผู้กองแทน ซึ่งเป็นผลจากพลังทางความรู้การพัฒนาที่มาบรรจบกับอำนาจการบริหารจัดการชายแดนของกองทัพ (Disciplinary Power) ภายในสนามวาทกรรมการพัฒนาตามแนวทางแห่งศาสตร์พระราชาสงครามพัฒนา ณ ชายแดนที่ห่างไกล

3. เรื่องราวชีวิตการทำงานพัฒนาของหมวดมานพ แสดงให้เห็นว่า ความเป็นนายทหารนักพัฒนาของเขาก่อกำเนิดจากองค์ความรู้ทางการเกษตรทฤษฎีใหม่ที่แทรกตัวเข้าสู่ชีวิตประจำวันอย่างเป็นปกติธรรมดา ในช่วงหนึ่งความเป็นนักพัฒนาของเขา จึงมีลักษณะสยบยอมต่ออำนาจแห่งศาสตร์พระราช (Docile Body) ทว่าอีกด้านหนึ่ง บุคคลมีความเป็นตัวของตัวเองจากอิสระในการเข้าถึงความรู้ต่าง ๆ และมีทางเลือกในการกระทำที่แสดงว่า เขาควบคุมตัวเองได้ (Subjectivity) (Foucault, 1988, pp. 50 - 51) จากการที่หมวดมานพสร้างสรรค์วิถีการพัฒนาในลักษณะเฉพาะตัวยังโครงการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริซึ่งกองทัพกตัญญูดำเนินการดังที่กล่าวมาแล้วว่า ตัวตนไม่มีแก่นแท้เป็นแต่เพียงรูปแบบที่ว่างเปล่าและไม่คงตัว บุคคลจำเป็นต้องเผชิญหน้ากับภารกิจในการสร้างตัวตนที่แปรเปลี่ยนไปแต่ละบริบท ฝ่าปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเพื่อสร้างสมดุลระหว่าง

ตนเองและบริบททางสังคมที่ดำรงอยู่ หรือสอดคล้องกับความรู้ความจริงในยุคสมัยนั้น ๆ ส่งผลให้ความเป็นนักพัฒนาที่เขาแสดงตัวออกมามีบุคลิกลักษณะที่ต่างออกไปในแต่ละช่วงเวลาทางประวัติศาสตร์

อภิปรายผลการวิจัย

การพูดคุยกับนายทหารที่มีประสบการณ์ในงานพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งดำเนินการโดยกองทัพบก ถูกนำมาสร้างเรื่องราวกระบวนการสร้างนายทหารพัฒนาของกองทัพบกที่จะกล่าวต่อไป แสดงให้เห็นถึงพลังอำนาจของความรู้ ซึ่งในที่นี้คือ การพัฒนาตามแนวทางของศาสตร์พระราชาที่ไหลเวียนอยู่ภายในชุมชนที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาของกองทัพบกเข้าจัดการกระทำต่อเรื่องราวความเป็นนายทหารนักพัฒนาแต่ละบุคคลด้วยวิธีการวิเคราะห์เรื่องเล่าตามแนวทางของฟิสิกส์จะทำให้เราเห็นถึงสิ่งที่พวกเขายึดถือเป็นความจริงและความเป็นนักพัฒนาที่พวกเขาสร้างขึ้นจากภาคปฏิบัติการทางสังคมในยุคสมัยปัจจุบันซึ่งเข้ากำกับเรื่องราวที่ถูกบอกเล่าออกมา โดยกล่าวได้ว่าความเป็นนักพัฒนาของนายทหารเหล่านี้ก่อตัวขึ้นจากการหล่อหลอมของบริบททางการพัฒนาตามแนวทางของศาสตร์พระราชา ระบบความสัมพันธ์ทางสังคม และองค์ความรู้ที่พวกเขาสั่งสมจากการทำงานพัฒนาของกองทัพบก ส่งผลให้บุคลิกลักษณะของนายทหารแต่ละคนมีความเฉพาะตัวที่กำหนดความเป็นนักพัฒนาตามกระบวนการสร้างตัวตนของตนเอง ดังต่อไปนี้

1. ความเป็นนักพัฒนาจากปฏิบัติการที่นายทหารยึดมั่นแนวทางการพัฒนาแห่งศาสตร์พระราชาเป็นหนทางในการสร้างชุมชนพึ่งตนเอง

จากการศึกษาพบความเป็นนักพัฒนาจากปฏิบัติการที่นายทหารยึดมั่นแนวทางการพัฒนาแห่งศาสตร์พระราชาเป็นหนทางในการสร้างชุมชนพึ่งตนเองใน 2 ลักษณะ ได้แก่ นักพัฒนาชนบทที่ห่างไกล และ นายทหารนักพัฒนาความมั่นคงทางทหาร ดังนี้

1.1 นักพัฒนาชนบทที่ห่างไกล เมื่ออำนาจในการจัดระเบียบวินัยเวียนมาบรรจบกับองค์ความรู้ทางการช่าง สร้างความจริงเกี่ยวกับการเป็นทหารช่างที่เก่งงานให้เกิดขึ้นแก่โรงเรียนทหารช่างแห่งกองทัพบก โดยความจริงดังกล่าวแทรกตัวเข้ากำหนดความเป็นนายทหารช่างที่แข็งขันของเหล่านักเรียนนายสิบทั้งหลาย ด้วยตระหนักรู้ถึงกำลังความสามารถของตนทางสายวิชาชีพนี้ ทำให้มุ่งมั่นฝึกฝนงานช่างภายในกองทัพอย่างเต็มกำลังภายใต้สนามปฏิบัติการของงานช่างที่ผลิตสร้างความจริงเกี่ยวกับความเป็นทหารช่างในมิติทางการพัฒนาหลายพื้นที่ ได้แก่ การก่อสร้างถนนสายยุทธศาสตร์แนวชายแดนและโครงการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำรินในชนบทที่ห่างไกลหลายแห่ง โดยการจัดระบบความสัมพันธ์ภายในชุมชนพัฒนาทั้งหลายนั้น เป็นแนวทางที่ทหารช่างต้นแบบผู้นี้ สั่งสมเรียนรู้และยึดถือมานานเข้าก็เป็นวิถีปฏิบัติที่สะท้อนความเป็นนักพัฒนาชนบทในพื้นที่ห่างไกลด้วยเป็นปฏิบัติการที่ผลิตสร้างตัวตนนายทหารพัฒนาของ “จำเริญ” ดังต่อไปนี้

นักเรียนบ้านนอกที่อยู่ห่างไกลผู้คร่ำคราในงานช่าง การก้าวเข้าสู่รั้วโรงเรียนทหารช่างสถาบันแห่งการผลิตสร้างนายสิบทหารช่าง กลไกหลักในการจัดวางโครงสร้างพื้นฐานของกองทัพ โรงเรียนนายสิบทหารช่างจึงเป็นพื้นที่ของการใช้อำนาจเพื่อสร้างตัวตนใหม่หรือความเป็นทหารช่างให้เกิดแก่นักเรียนนายสิบในทุกวิถีทาง เพราะชีวิตภายในรั้วโรงเรียนทหารช่างถูกจัดการด้วยอำนาจบังคับบัญชาทางทหารและความรู้ทางการช่างที่เข้มข้น ผ่านปฏิบัติการในวิถีชีวิตประจำวันไม่แตกต่างไปจากการจัดระเบียบวินัยในค่ายทหารโดยทั่วไป ด้วยการจัดพื้นที่และตารางเวลา สร้างความจริงว่าด้วยวิถีชีวิตของนักเรียนนายสิบ เป็นการกำหนดให้พวกเขาต้องอยู่ในพื้นที่หนึ่ง ๆ ในช่วงเวลาที่กำหนด กล่าวคือ ในระยะเวลา 1 ปีการศึกษา นักเรียนนายสิบจะต้องปฏิบัติตามกรอบเวลาและกรอบพื้นที่ตลอด 24 ชั่วโมง ในวันจันทร์ถึงวันศุกร์ ดังนี้

05.30 น. ตื่นนอนเวลา

05.40 น. อาบน้ำ/แปรงฟัน/ขับถ่าย ลงจากเรือนนอน รวมแถวเพื่อออกกำลังกาย 30 นาที

07.00 น. รับประทานอาหารเช้า

08.00 น. เข้าแถวเคารพธงชาติ

08.30 – 12.00 น. เข้าฝึกลักษณะทหาร/การเรียนรู้ทฤษฎีทางช่าง/การฝึกปฏิบัติวิชาชีพช่าง

12.00 – 13.00 น. รับประทานอาหารกลางวัน

13.00 – 16.00 น. ฝึกต่อช่วงบ่าย

16.30 น. รวมแถวเพื่อออกกำลังกาย 30 นาที

17.00 – 17.30 น. รับประทานอาหารเย็น

17.30 – 21.00 น. ทำภารกิจส่วนตัว

21.00 – 0530 น. สวดมนต์และเข้านอน

ความจริงว่าด้วยกิจกรรมตามตารางพื้นที่และเวลาที่โรงเรียนได้กำหนดขึ้นดังกล่าว คือ ระเบียบวินัยที่นักเรียนนายสิบจะต้องปฏิบัติตามแผนการเรียนการสอนที่ถูกสร้างขึ้น ภายใต้การกำกับดูแลของครูฝึกอย่างเคร่งครัด โดยไม่สามารถต่อต้านหรือขัดขึ้น โดยเฉพาะการถูกตีกรอบด้วยเวลา ทำให้นักเรียนทุกคนต้องพยายามจัดการตนเอง ให้ปฏิบัติกิจโดยสมบูรณ์และทันกำหนดเวลาอย่างเคร่งครัด

นี่คือเทคโนโลยีแห่งอำนาจของโรงเรียนนายสิบที่เป็นปฏิบัติการของการสร้างความจริงว่าด้วยแนวปฏิบัติของการควบคุมร่างกายในความหมายของการควบคุมชีวิต ความคิด และการกระทำของนักเรียนในชีวิตประจำวัน ซึ่งเกี่ยวข้องกับทุกกิจกรรมที่นักเรียนต้องปฏิบัติเป็นประจำ ในลักษณะของการเชื่อฟังและพร้อมปฏิบัติตามอย่างมีสำนึกในระดับจิตสำนึก จนในที่สุดวิถีปฏิบัติในฐานะที่เป็นความจริงก็กลายเป็นกฎระเบียบของโรงเรียนที่มีผลต่อการกำหนดร่างกายของนักเรียนให้เป็นอย่างที่ต้องการ นอกจากนี้ ในช่วงสองเดือนแรกนักเรียนทุกคนจะต้องเข้ารับการฝึกลักษณะทหารเพื่อผลิตสร้างนักการทหารช่างที่มีคุณลักษณะของทหารในอุดมคติของกองทัพ ด้วยความเป็นนายทหารนั้น ต้องมีบุคลิกลักษณะของความแข็งแกร่งและกล้าหาญที่ดำรงอยู่ตามธรรมชาติ ร่างกายที่บ่งชี้ถึงพลังกำลังและความองอาจ (มิเชล ฟูโกต์, 2547, น. 3) อันเป็นการจัดระเบียบวินัยทางร่างกายของเด็กหนุ่มจากพื้นที่ชนบทอันห่างไกลให้มีความเป็นทหารโดยสมบูรณ์ เพื่อรองรับการเรียนการสอนในวิชาช่างต่อไป

ขณะที่การเรียนภาคทฤษฎีทางช่างเป็นระยะเวลาสี่เดือนและการฝึกภาคปฏิบัติอีกหกเดือนก็เป็นช่องทางที่ทำให้อำนาจ ความรู้ สร้างความจริงเกี่ยวกับนักการทหารช่างที่เก่งงานให้เกิดแก่นักเรียนทหารช่างทุกคนเพราะเป็นพื้นที่ซึ่งนักเรียนจะถูกส่งต่อแนวปฏิบัติทางช่างและจัดระเบียบคุณลักษณะทหารช่างที่ดีแห่งกองทัพจากครูผู้ชำนาญงานช่างอย่างเข้มข้น ซึ่งประกอบไปด้วย วิชายุทธวิธีทางทหาร อาทิจากการวางและเก็บกู้วัตถุระเบิด การก่อสร้างสะพาน ถนน และสนามบิน อันเป็นองค์ความรู้เฉพาะทางซึ่งนักเรียนทหารช่างจะต้องนำไปปฏิบัติงานเพื่อขับเคลื่อนงานทางยุทธวิธีของกองทัพต่อไป โดยแยกย่อยออกเป็นวิชาแกนทางระดับที่เป็นการฝึกใช้เครื่องยนต์และเครื่องมือหนักภาคสนาม โดยเฉพาะวิชาทางดิ่งที่เป็นการก่อสร้างอาคารและงานช่างฝีมือ อันเป็นทักษะที่จำเริญนำมาปรับใช้ในการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานของโครงการพัฒนาหลายแห่งอย่างเห็นผล จากความตั้งใจและภาคภูมิใจในการเป็นนักเรียนทหารช่างอย่างสูงสุด โดยทั่วไปครูฝึกจะทำหน้าที่ “อบรมสั่งสอน” และส่งต่อไปฝึกงานกับเหล่าครูผู้ชำนาญการช่าง หลังจากผ่านการทดสอบทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติจนได้รับประกาศนียบัตร นักเรียนนายสิบจึงจะมีสิทธิเลือกบรรจุลงเหล่าทหารช่างในกรมกองต่าง ๆ ของกองทัพบก นี่คือ แบบแผน (Practices) ของการเรียนการสอนและการฝึกงานในระบบสมาคมวิชาชีพทหารช่างที่สั่งสมและสืบทอดมาช้านาน กระทั่งเป็นแนวปฏิบัติของทหารช่างโดยทั่วไป ดังนี้

จากทหารช่างมืออาชีพผู้ไฝ่ฝันทำงานช่างในมิติทางการพัฒนา ภารกิจก่อสร้างเส้นทางสายยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการค้าชายแดนพื้นที่อำเภอแม่สาย – บ้านผาหมี เพื่อส่งเสริมการค้าชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน เป็นปฏิบัติการที่ทำให้อำนาจ ความรู้ และอุดมการณ์การพัฒนาร่วมกัน

สร้างความจริงเกี่ยวกับคุณลักษณะของนายทหารช่างในมิติทางการพัฒนาของจำเขี้ยว อันมีผลต่อการตรวจตรา (Surveillance) และตรวจสอบการปฏิบัติงานของตนเองอย่างสม่ำเสมอ (Self - Examination) ด้วยตระหนักดีว่าการทำงานช่างก็เป็นเช่นเดียวกับสายงานพัฒนาแขนงอื่น ๆ นักพัฒนาจำเป็นต้องรู้ถึงบริบทแวดล้อมทางกายภาพและทางสังคม ตลอดจนวิถีชีวิตของราษฎรในพื้นที่พัฒนา ทั้งนี้ เพื่อสร้างงานที่มีประสิทธิภาพและตอบสนองการใช้ประโยชน์สูงสุด โดยผลของการก่อสร้างเส้นทางสายนี้ ช่วยยกระดับเศรษฐกิจฐานรากของชุมชนจากความสะดวกในการขนส่งสินค้าของคนพื้นถิ่นและประเทศเพื่อนบ้านเข้าไปยังพื้นที่ชั้นใน ครอบคลุมถึงการขนย้ายผู้ป่วยไปยังสถานพยาบาล ตลอดจนเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและงานอาชีพที่เปิดกว้างจากภายในชุมชน ปฏิบัติการก่อสร้างเส้นทางสายยุทธศาสตร์ จึงเป็นพื้นที่ของการสร้างความจริง ว่าด้วยอำนาจและความรู้ทางการพัฒนาของรัฐเสรีนิยมที่ต้องการกระตุ้นให้ราษฎรเข้าสู่ระบบตลาด อันทำให้นายทหารพัฒนายินยอมพร้อมใจที่จะปฏิบัติงานอย่างเต็มกำลังความสามารถในการเชื่อมต่อเส้นทางทางการค้าระหว่างประเทศ อีกทั้งสำรวจตรวจตราตนเองให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพตามความต้องการของกองทัพและพยายามพัฒนาศักยภาพการทำงานของตนเองให้มีความเชี่ยวชาญเพิ่มมากขึ้น

ความจริงเกี่ยวกับคุณลักษณะของทหารช่างในอุดมคติกลายเป็นอำนาจที่แพร่เข้าครอบคลุมความคิด ความเชื่อ ลงสู่การปฏิบัติที่งานพัฒนาของจำเขี้ยวเข้มข้นทุกอณูของชีวิต จากการอาสาเข้าบุกเบิกโครงการพัฒนาตามพระราชดำริบ้านทุ่งนา เพื่อแสดงกำลังความสามารถในงานช่างก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานให้เป็นรูปธรรม อำนาจในการควบคุมตนเองมิให้หลุดจากกรอบของความเป็นนักพัฒนาที่ดียังผลักดันให้จำเขี้ยวพยายามพัฒนางานในหน้าที่ของตนให้เต็มศักยภาพต่อไป จากการขยายภารกิจลงสู่การจัดการงานและพื้นที่ภายในโครงการให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ที่เป็นการจัดระเบียบวินัยของการทำงานโดยเทคนิคการตีตารางด้วยการกำหนดเวลาทำงานของสมาชิก ระหว่างเวลา 08.00 – 16.00 น. ในระหว่างช่วงเวลาดังกล่าว จะกำหนดให้สมาชิกแต่ละคนอยู่ในตำแหน่งแห่งที่ของตน เพื่อเป็นการแยกแยะสมาชิกมิให้สับสนและยากต่อการควบคุมงาน พื้นที่ของระเบียบวินัยยังแบ่งซอยเป็นหน่วยย่อยเท่ากับจำนวนสมาชิกตามแผนกต่าง ๆ จำนวน 8 แผนก ช่วยให้ผู้ควบคุมงานสามารถเฝ้าดูพฤติกรรมของแต่ละคนได้ทุกขณะ เพื่อประเมินให้คุณให้โทษตรวจวัดคุณภาพและความดีความชอบของแต่ละบุคคลได้ จึงนับว่าเป็นกระบวนการที่สร้างขึ้นเพื่อล่อลวงรู้ควบคุมและใช้งานสมาชิกของโครงการให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด มากไปกว่านั้นจำเขี้ยวยังเป็นผู้นำทางให้ชุมชนสร้างช่องทางที่หลากหลายในการหารายได้เข้าครัวเรือน จากการประสานผู้เชี่ยวชาญเข้ามาชี้แนะการจัดตั้งกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ภายใต้ระบบความสัมพันธ์ของชุมชนที่ยึดถืออาวุโสทางเครือญาติอย่างเคร่งครัด ทำให้การดำเนินกิจกรรมทั้งทางสังคมและทางอาชีพเป็นไปตามกฎระเบียบของชุมชน ท้ายที่สุดเมื่อชุมชนอยู่ดีมีสุข ย่อมส่งผลให้การบุกรุกทำลายป่าลดลง และฟื้นฟูสภาพป่าให้กลับมาอุดมสมบูรณ์บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ของโครงการ

1.2 นายทหารนักพัฒนาความมั่นคงทางทหาร โดยเหตุผลแห่งรัฐเรื่องการรักษาความมั่นคงแนวชายแดนภายใต้กลไกของระเบียบกฎเกณฑ์ภาครัฐ ให้อำนาจแก่กองทัพในการเป็นสถาบันที่ใช้อำนาจเหนือพื้นที่ชายแดนสร้างงานพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงแห่งชาติ “หมู่บ้านยามชายแดน” จึงเป็นพื้นที่ของการใช้อำนาจเพื่อสร้างตัวตนใหม่ให้แก่พลเมืองไทยในทุกวิถีทาง โดยมีนายทหารพัฒนาเป็นกลไกหลักในการจัดการกับชีวิตของราษฎรหมู่บ้านชายแดนและสร้างความปรารถนาที่จะยกระดับคุณภาพชีวิตของพวกเขาให้ดีขึ้น ด้วยอำนาจ ความรู้ และอุดมการณ์การพัฒนาแห่งศาสตร์พระราชา ซึ่งเป็นปฏิบัติการในวิถีชีวิตประจำวันของนายทหารตามแนวชายแดนว่าด้วยการจัดระเบียบพื้นที่และตีตารางเวลา เพื่อสร้างพลเมืองที่มีสำนึกในความเป็นไทย (Internalized Discipline) และก่อรูปนายทหารนักพัฒนาให้เป็นตัวตนแห่งวินัย เช่น “ผู้กองแทน” ขึ้นมา ดังนี้

ปฏิบัติการจัดระเบียบวินัยพื้นที่ชายแดนไทย ในห้วงปี พ.ศ.2542 – พ.ศ.2543 เหตุการณ์ปะทะกันระหว่างชนกลุ่มน้อยกับรัฐบาลของประเทศเพื่อนบ้านอย่างหนัก ทำให้ผู้อพยพหนีภัยการสู้รบหลักเข้ามายังประเทศไทยเป็นจำนวนมาก การทำหน้าที่ชุดปฏิบัติการจัดตั้งหมู่บ้านชายแดนเพื่อความมั่นคงตามพระราชเสาวนีย์ของสมเด็จพระราชชนนีพันปีหลวง อันได้แก่ หมู่บ้านมะโอโคะ ตำบลแม่จัน อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก และหมู่บ้านปางคอง ตำบลนาปู่ป้อม อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน นับเป็นปฏิบัติการแรกที่เกิดสร้างความเป็นนายทหารพัฒนาทางความมั่นคงของผู้กองแทนให้ปรากฏตัวขึ้น จากความจริงที่ว่ากองทัพอำนวยการพลเมืองให้กลายเป็นเครื่องมือในการรักษาความมั่นคงตามแนวชายแดนของชาติ โดยอาศัยเทคโนโลยีของการสร้างระเบียบวินัยในลักษณะเดียวกับอาณาบริเวณของค่ายทหาร เริ่มจากการจัดจำแนกบุคคลออกเป็นสัดส่วนโดยอิงอยู่กับพื้นที่ โดยการจัดแบ่งพื้นที่ชายแดนออกเป็น “หมู่บ้านยามชายแดน” พื้นที่เฉพาะสำหรับกลุ่มคนบางกลุ่มอย่างแนบเนียนและมีประสิทธิภาพ จากนั้นปิดล้อมด้วยการกำหนดพื้นที่จัดสรรเพื่อทำกินให้แต่ละครัวเรือนอย่างชัดเจนและเป็นระบบ นอกจากนี้ ยังใช้เครื่องมือสร้างระเบียบวินัยที่ละเอียดอ่อนกว่านั้น อาทิ การจัดวางตำแหน่งชั้นพื้นฐาน หรือการตีตารางที่กำหนดให้แต่ละบุคคลอยู่ในตำแหน่งแห่งที่ของตนเพื่อหลีกเลี่ยงมิให้บุคคลรวมตัวกันเป็นกลุ่มก้อนที่เป็นการแยกแยะผู้คนจำนวนมากศาลอันหลากหลายและยากต่อการควบคุม เห็นได้ชัดจากการจัดตั้ง “ศูนย์อพยพผู้หลบหนีภัยสู้รบ” จากประเทศเพื่อนบ้านแยกออกมาต่างหากจากประชากรซึ่งถูกติดฉลากความเป็นไทย โดยการเข้าร่วมหมู่บ้านยามชายแดน ทั้งนี้ เพื่อระงับผลเสียอันเกิดจากการจับกลุ่มกันอย่างไร้การควบคุม การไหลเวียนของผู้คนอย่างไร้จุดหมายซึ่งจะเป็นอันตรายต่อระบบเหล่านี้ล้วนเป็นกลวิธีต่อต้านการหลบหนี ต่อต้านการรื้อถอน เพราะระเบียบวินัยจัดสร้างพื้นที่ที่สามารถระบุได้เสมอว่า ใครอยู่ตำแหน่งแห่งที่ใด ที่ช่วยให้เฝ้าดูพฤติกรรมของแต่ละบุคคลได้ทุกขณะ (มิเชล ฟูกูเกต์, 2547, น. 32 – 33) เพื่อทำให้กองทัพอำนวยการจัดการบนพื้นที่ชายแดนได้อย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาด

นักประสานงานการพัฒนาชุมชนเกษตรทฤษฎีใหม่ การทำหน้าที่ตัวกลางบูรณาการการทำงานระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนของผู้กองแทนประจำโครงการศิลปาชีพในพื้นที่โครงการจัดที่อยู่อาศัยและพื้นที่ทำกินรักไทย นับเป็นปฏิบัติการสำคัญซึ่งเปิดพื้นที่ให้อำนาจ ความรู้ สร้างความจริงเกี่ยวกับคุณลักษณะที่ดีของนักพัฒนาแห่งกองทัพ กล่าวคือ ต้องเป็นนายทหารที่พร้อมรับแนวทางการพัฒนาที่ทันสมัยและสร้างแนวร่วมทางการพัฒนา เพื่อจะดึงมาเสริมงานพัฒนาของชุมชนอย่างทันเหตุการณ์ ซึ่งบรรลุผลในการนำพาให้ชุมชนรักไทยกลายเป็นแหล่งผลิตอาหารที่สำคัญของประเทศ รับรองจากรางวัลเกษตรกรไร่นาสวนผสมและผู้นำชุมชนเกษตรดีเด่นระดับประเทศเมื่อปี พ.ศ.2563 อันเป็นเทคโนโลยีแห่งอำนาจเข้ากำกับควบคุมมิให้ตัวเขาหลุดรอดจากแนวปฏิบัติทางการพัฒนาเช่นนี้ได้เลย ภายหลังจากผู้กองแทนเข้าประจำการที่นี่ ราษฎรในชุมชนมักเข้ามาหารือในประเด็นที่ดินทำกิน ซึ่งได้รับจัดสรรเดิม 20 ไร่ ไม่สามารถรองรับการบริโภคของครอบครัวขยายอีกต่อไป ผู้กองแทนได้ตรองการทำงานของตนเองอย่างรอบด้าน (Self - Reflection) แล้วเห็นว่า ลำพังการยึดแนวทางเกษตรทฤษฎีใหม่ ซึ่งเป็นการจัดการที่ดินทำการเกษตรให้มีประสิทธิภาพสูงสุด คงไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพของราษฎรอย่างยั่งยืน เพื่อที่จะพัฒนางานเกษตรให้ก้าวหน้าต่อไปจึงอาศัยเครือข่ายความสัมพันธ์ที่แนบแน่นกับเจ้าหน้าที่สถาบันพัฒนาและวิจัยพื้นที่สูง ส่งผ่านหนังสือขอรับการสนับสนุนจากประธานสถาบัน ฯ ทั้งนี้ เพื่อประสานงานกับโครงการหลวงในพระราชดำริเข้ามาส่งเสริมการปลูกพืชไร่กล้วยซึ่งซึ่งเป็นเป็นวิถีชีวิตดั้งเดิมของชาวไทยภูเขาเผ่าม้ง กลุ่มคนส่วนใหญ่ในชุมชนที่มีทักษะในการป้อนย้อมและทอผ้าจากเส้นใยกล้วย ตัดเย็บเสื้อผ้าสวมใส่ในชีวิตประจำวัน อันเป็นการดำเนินงานเพื่อให้กิจการภายในครัวเรือนนั้นถูกต้องตามกฎหมาย นอกจากนี้ เขายังขออนุมัติในหลักการจัดตั้ง “โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงพระ” เพื่อส่งเสริมเกษตรกรที่สมัครใจเพาะปลูกพืชบนพื้นที่สูง รวมถึงจัดทำ

สัญญาซื้อขายเป็นลายลักษณ์อักษรกับผู้ประกอบการ พร้อมทั้งชักนำให้ภาคอุตสาหกรรมมาตั้งโรงงานผลิตในพื้นที่ สร้างความเชื่อมั่นแก่เกษตรกรว่าจะมีตลาดรองรับผลผลิตอย่างต่อเนื่อง

โครงการพัฒนานอกจากจะเป็นพื้นที่ปฏิบัติการทางอำนาจที่สร้างความจริง ซึ่งอาศัยความรู้ในลักษณะที่เป็นอำนาจทางวินัยเพื่อสร้างความจริงในการควบคุมพลเมืองให้อยู่ในกฎระเบียบของโครงการเท่านั้น หากแต่ยังสำคัญด้วยอำนาจในการจัดการกับชีวิตของพวกเขา (Governmentality) ที่เข้ามาร่วมสร้างความจริงเพื่อผลิตสร้างพลเมืองชายแดนที่พึงปรารถนาของรัฐอย่างแยบยล ด้วยเราจะมองเห็นการใช้อำนาจรัฐผ่านความชอบธรรมในปฏิบัติการเข้าถึงพลเมืองที่อยู่ห่างไกลผ่านงานพัฒนา เนื่องจากไม่ใช่หน้าที่โดยตรงของรัฐที่จะกำหนดแผนงานพัฒนาอีกต่อไปแล้ว เพราะกิจกรรมการพัฒนาทั้งหลายถูกสร้างขึ้นจากการทำงานร่วมกันของเครือข่ายประชาสังคม ซึ่งเป็นสถาบันภายนอกหรือองค์กรที่มีความเป็นตัวแทนรัฐแต่เพียงบางส่วนเท่านั้น (Miller & Rose, 1990, p. 2) โดยตัวแทนรัฐในลักษณะองค์กรพิเศษจะแทรกตัวเข้ามาปฏิบัติการในชุมชนผ่านกระบวนการตัดสินใจร่วมกันของชุมชนและความสามารถในการเข้าถึงทรัพยากรของประเทศ (ผู้เชี่ยวชาญ/สถาบันวิจัยและพัฒนาทางการเกษตร) ที่เป็นการแสดงว่า พลเมืองเหล่านั้นมีอำนาจในการแสวงหาความรู้ทางการพัฒนาที่ทันสมัย โดยนัยยะนี้ยังสะท้อนว่า กระบวนการทำงานของนักพัฒนาในระบอบเสรีนิยมกลายเป็นเครื่องมือสำคัญส่งผ่านอำนาจรัฐลงสู่ชนบทอันห่างไกลที่ทรงประสิทธิภาพยิ่งนัก

2. ความเป็นนักพัฒนาจากปฏิบัติการที่นายทหารน้อมนำศาสตร์พระราชามาเป็นฐานในการสร้างสรรค์วิถีการพัฒนาที่นำพาชุมชนไปสู่การพึ่งตนเองได้

นายทหารนักพัฒนาผู้สร้างความสมานฉันท์ในสังคม อำนาจ ความรู้ และอุดมการณ์การพัฒนาตามแนวทางแห่งศาสตร์พระราชาร่วมกันสร้างความจริง ภายในปฏิบัติการจัดการแปลงเกษตรไร่นาสวนผสมของหน่วยงานทหารที่ยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง ผ่านการตรวจตราและเฝ้ามองตนเองอย่างรอบด้าน (Surveillance) ซึ่งเห็นได้จากพื้นที่ของการดำเนินชีวิตประจำวันของกำลังพลแห่งกองทัพบก ซึ่งนอกจากจะขยันขันแข็งในหน้าที่การงานยังสามารถสร้างรายได้เสริมจากแปลงเกษตรไร่นาสวนผสมภายในหน่วยงานภายใต้ความจริงที่ว่าทหารที่ตื่นอกจากมีบุคลิกลักษณะของความกล้าหาญ เข้มแข็ง และอดทนแล้ว จะต้องมีความขยันขันแข็ง ประหยัด และสามารถดำรงชีวิตอยู่อย่างพอเพียง ตามวาทกรรมการพัฒนาซึ่งได้รับการยอมรับจากสังคมทั่วไป โดยมีอุดมการณ์การพัฒนาตามแนวทางแห่งศาสตร์พระราชามากำกับ ซึ่งปฏิบัติการที่ว่านี้ได้สร้างความจริงให้แก่ทหารยินยอมปฏิบัติตาม อันเป็นกระบวนการสร้างนายทหารพัฒนาผู้รู้คิดด้วยตนเอง เช่น “หมวดมานพ” ดังนี้

การแทรกตัวขององค์ความรู้แห่งศาสตร์พระราชเข้าสู่วิถีชีวิตประจำวัน ในห้วงการรับราชการที่กองพันทหารราบที่ 2 ศูนย์การทหารราบ หมวดมานพมีโอกาสเข้ารับการอบรมโครงการเศรษฐกิจพอเพียงในหน่วยงานทหาร พร้อมทั้งลงมือปฏิบัติจริงยังแปลงเกษตรภายในหน่วยงาน ตลอดจนศึกษาดูงานที่หน่วยงานทหาร ซึ่งดำเนินการมาก่อนหน้าและโครงการซึ่งหัวมั่นในพระราชดำริฯ ได้เปิดช่องให้ความรู้และแนวปฏิบัติในการจัดการดิน น้ำ และการเกษตรตามแนวทางศาสตร์พระราชามากำกับชีวิตประจำวันอย่างเป็นปกติธรรมดา (Normalization) กระทั่งกลายเป็นคุณลักษณะทหารที่ดำรงชีวิตอยู่อย่างพอเพียง เขาเริ่มต้นจากการทดลองปลูกพืชผักสวนครัว เลี้ยงเป็ดและไก่อย่างละหนึ่งคู่ ในพื้นที่ว่างเปล่าของหน่วยริมแม่น้ำปราณบุรี ด้วยหวังจะบริโภคภายในครัวเรือน ส่วนผลผลิตที่เหลือนำออกจำหน่ายที่ตลาดนัดของหน่วยงานเป็นรายได้เสริม เมื่อเห็นผลจึงขยายพื้นที่เพาะปลูกกว้างขวางออกไป ควบคู่กับศึกษาแนวคิดทฤษฎีเป็นฐานในการทำงาน อาทิ อาศัยหลักการปล่อยน้ำจากที่สูงลงสู่ที่ต่ำ อันเป็นกลไกธรรมชาติที่ทำให้ไม่ต้องพึ่งเทคโนโลยีสมัยใหม่ หลักการปลูกพืชที่มีกลิ่นเพื่อไล่ศัตรูพืชตามธรรมชาติ การทำปุ๋ยหมักชีวภาพ ตลอดจนการนำเศษอาหารจากโรงเลี้ยงผสมเข้ากับหยวกกล้วยที่ปลูกไว้จำนวนมากเพื่อเป็นอาหารสำหรับเลี้ยงสุกร จากนั้น จึงวางแผนปลูกพืชแบบขั้นบันไดและ

ขยายคอกลีงสัตว์ทำให้มีรายได้หมุนเวียนตลอดทั้งปี อันเป็นความจริงที่เข้ากำกับหมวดมานพมิให้เบี่ยงเบนออกจากแนวปฏิบัติของศาสตร์พระราชได้เลย เนื่องด้วยเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตภายในครัวเรือนที่ประจักษ์ชัด

การจัดการเครือข่ายเกษตรทฤษฎีใหม่ที่เข้มแข็ง การสยบยอมต่อความรู้เกษตรทฤษฎีใหม่ที่กำกับชีวิตประจำวันของหมวดมานพ จนประสบผลในการสร้างรายได้เสริมเข้าครัวเรือนนั้น แสดงให้เห็นว่าด้วยเทคโนโลยีแห่งอำนาจของหน่วยทหารเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปฏิบัติการของการสร้างความจริงที่ว่าด้วยแนวปฏิบัติในการควบคุมชีวิต ความคิด การกระทำ และสำนึกของความเป็นทหารที่ขยันขันแข็ง ประหยัด อดออม และดำรงชีวิตอยู่อย่างพอเพียง ตอกย้ำความจริงดังกล่าว เมื่อแปลงเกษตรของเขาได้รับเลือกให้เป็นแปลงงานสาธิตเศรษฐกิจพอเพียงของหน่วยต้นสังกัด โดยมีหลายหน่วยงานให้ความสนใจมาศึกษางานภาคปฏิบัติที่เป็นการเผยแพร่แนวคิดศาสตร์พระราชให้กว้างขวางออกไป หมวดมานพคิดทบทวนแล้วว่าการทำางานเพียงลำพังคนเดียวหรือต่างคนต่างทำางานนั้น หวังที่จะเผยแพร่แนวทางเศรษฐกิจพอเพียงให้คงอยู่กับสังคมไทยได้ยาก การเริ่มต้นทำางานหากขาดการยอมรับหรือเห็นพ้องต้องกันเกี่ยวกับการปรับใช้ศาสตร์พระราชเป็นหลักยึดในการดำเนินชีวิตประจำวัน ย่อมไม่สามารถกระทำได้สำเร็จเพราะไม่มีการยอมรับและปฏิบัติตาม ดังนั้นแล้วในเบื้องต้นผู้บุกเบิกการเกษตรทฤษฎีใหม่ที่ประสบผลเช่นเขาต้องสามารถชักนำให้ผู้อื่นเดินตาม จากการสร้างเครือข่ายทั้งภายในหน่วยงานและภายนอกหน่วยงาน นอกจากจะเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดความรู้จากหน่วยสู่หน่วยเพื่อสร้างเครือข่ายเศรษฐกิจพอเพียงภายในกองทัพแล้ว เขายังนำทางเพื่อนทหารขยายพื้นที่เพาะปลูกภายในหน่วยงานให้กว้างขวางออกไป โดยเป็นทั้งผู้แนะแนวทางและแบ่งปันพันธุ์พืชต่าง ๆ ระหว่งกันที่นำพาชีวิตนายทหารชั้นผู้น้อยดำรงชีพออย่างพอเพียง เพื่อพิสูจน์ให้สังคมโดยทั่วไปเห็นว่าแนวทาง การพัฒนาบนฐานของเศรษฐกิจพอเพียงที่เขายึดมั่นสามารถนำทางทุกชีวิตให้ดำรงอยู่อย่างมั่นคง

นักจัดการเกษตรผู้สามารถปรับเปลี่ยนวิถีทางใหม่ในการสรสรสร้างงานพัฒนา หมวดมานพแสดงบทบาทสำคัญเป็นสื่อกลางแห่งอำนาจ โดยการส่งต่อความรู้เกษตรทฤษฎีใหม่ที่ลงมือปฏิบัติจนบรรลุผลให้แก่ราษฎรในพื้นที่ห่างไกลมีอาชีพเลี้ยงตัว เพื่อที่จะพึ่งพิงตนเองต่อไป เมื่อเข้ารับตำแหน่งผู้จัดการฟาร์มตัวอย่างและศูนย์การเรียนรู้บ้านน้ำตาล ตั้งอยู่ในชุมชนไทยพุทธแห่งเดียวที่รายล้อมด้วยชุมชนไทยมุสลิม ด้วยมีฐานทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์เหมาะกับการเกษตรกรรมและการประมงน้ำจืด ชาวบ้านที่นี่จึงมีวิถีชีวิตที่แน่นอนอยู่กับการเกษตรภายใต้ระบบความสัมพันธ์ทางเครือญาติที่เหนียวแน่น ทำให้การรวมกิจกรรมทั้งทางสังคมและอาชีพเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ตลอดจนผู้นำชุมชนที่พร้อมเปิดรับความรู้ทางการพัฒนาจากภายนอกจึงเรียกได้ว่าชุมชนแห่งนี้มีทุนทางสังคมอันเป็นฐานที่เข้มแข็งของชุมชนจัดการตนเอง ภายหลังจากการศึกษาของฟาร์มตัวอย่าง ๑ ในระยะเวลาหนึ่ง หมวดมานพซึ่งสังเกตและเฝ้ามองวิธีการทำางานของตนเองอย่างสม่ำเสมอ (Self – Monitoring) ทำางานวางแผนการผลิตใหม่โดยปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตบนฐานของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมุ่งเน้นให้ราษฎรนำความรู้ทางการเกษตรไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันเช่นที่เขาเคยปฏิบัติแล้วบรรลุผล ดังนั้น การปฏิบัติงานของโครงการแห่งนี้จึงไม่ได้ชี้วัดจากผลกำไรในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์แต่คาดหวังที่จะเปลี่ยนแปลงวิถีคิดและวิถีชีวิตของประชาชนเป็นสำคัญ ทำาอย่างไรพวกเขาจะดำรงชีวิตบนฐานทางการเกษตรแบบมีกินมีอยู่พอที่จะยึดอาชีพทำากินนี้ได้อย่างยั่งยืน ส่วนวิธีการบริหารงานเขาจะใช้การพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการและการเปิดรับความคิดเห็นที่ต่างไปจากตน โดยวางเป้าหมายไว้ว่า เมื่อเหตุการณ์ภายในพื้นที่สงบลง ฟาร์มตัวอย่างและศูนย์การเรียนรู้จะกลายเป็นแหล่งเผยแพร่ความรู้ทางการเกษตรทฤษฎีใหม่และขยายตัวสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ของชุมชน ด้วยราษฎรจะไม่หันกลับมาพึ่งพิงฟาร์มเพื่อทำากินอีกแต่นำความรู้ที่ได้รับไปต่อยอดสร้างอาชีพ สร้างรายได้ และจัดการตัวเองต่อไปอย่างยั่งยืน

บทสรุป

ภารกิจของกองทัพนั้นมีหลากหลายมิติ โดยงานวิจัยนี้พยายามคลี่ให้เห็นถึงภารกิจทางทหาร ด้านความมั่นคงบนพื้นที่ของการพัฒนา ซึ่งอาศัยอุดมการณ์การพัฒนาของรัฐที่มีทหารเป็นกลไกหลัก ในการปฏิบัติงาน นายทหารพัฒนาทั้งหลายจึงสามารถสร้างองค์ความรู้และชี้แนะแนวทางการพัฒนาของ ประเทศ ด้วยผู้วิจัยมองว่าภารกิจสำคัญของกองทัพทุกวันนี้ไม่ใช่การเอาชนะข้าศึก แต่เป็นการเอาชนะ ความยากจนที่ทำให้ทหารชนะใจประชาชนในที่สุด โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าในฐานะสถาบัน การศึกษาทางทหารควรทำหน้าที่สำคัญในการเป็นพื้นที่แสดงอำนาจเชิงวินัย (Disciplinary Institute Power) เพื่อรองรับอุดมการณ์ความมั่นคงที่มีการพัฒนาเป็นพื้นที่ของทหาร เสริมศักยภาพทางการพัฒนาของกองทัพ ด้วยการผลิตสร้างนักพัฒนาที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทางที่ต่างไปจากงานพัฒนาของภาคส่วนอื่น ๆ ทางสังคม

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ กองทุนพัฒนา โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าที่สนับสนุนงบประมาณดำเนินงานวิจัย ซึ่งเปิดช่องทางให้ผู้วิจัยได้มีพื้นที่ยื่นทางวิชาการด้วยการทำให้ชุดแห่งความจริงนี้ปรากฏตัวขึ้นและ ถูกรับฟังเช่นเดียวกับความรู้ชุดอื่น ๆ ที่ดำรงอยู่ในสังคมทุกวันนี้

เอกสารอ้างอิง

- ชนิดา ชิตบัณฑิตย์. (2554). *โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ: การสถาปนาพระราชอำนาจในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- มิเชล ฟูกูต์. (2547). *ร่างภายใต้บังคับการ*. (ทองกร โภครธรรม, ผู้แปล). กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.
- รัชณี ประดับ. (2556). *ชุมชนเข้มแข็ง: ปฏิบัติการเชิงอำนาจของรัฐไทยสมัยใหม่*. (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- คณะกรรมการขับเคลื่อนสืบสานศาสตร์พระราชา สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ. (2560). *การขับเคลื่อนสืบสานศาสตร์พระราชา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- Boucher - Bonnaifous, M. (2010). The Concept of Subjectivation: A Central Issue in Governmentality and Government of the Self. In Binkley, S., & Capetillo, J. (Ed.), *A Foucault for the 21st Century Governmentality, Politics and Discipline in the New Millennium*. Cambridge: Cambridge Scholars Publishing.
- Charmaz, K. (2014). *Constructing Grounded Theory: Introduction Qualitative Methods Series* (2nd ed.). New York: SAGE Publications.
- Cheshire, L. (2006). *Governing Rural Development: Discourse and Practices of Self - Help in Australian Rural Policy*. Cornwell: MPG Books Ltd.
- Danaher, G., Schirato, T., & Webb, J. (2012). *Understanding Foucault* (2nd ed.). London: SAGE Publications.
- Foucault, M. (1983). The Subject and Power. In Dreyfus, L., & Rabinow, P. (Ed.), *Michel Foucault: Beyond Structuralism and Hermeneutics* (2nd ed.). Chicago: The University of Chicago Press.
- Foucault, M. (1988). Technologies of the Self. In The Aberdeen Body (Ed.), *The Body: Critical Concepts in Sociology*. London: Routledge.
- Miller, P., & Rose, N. (1990). Governing Economic Life. *Economy and Society*. 19(1). 2.
- Rabinow, P. (1984). Introduction. In Rabinow, P. (Ed.), *The Foucault Reader*. New York: Pantheon Books.
- Riessman, C.K. (1993). *Narrative Analysis*. Newbury Park, CA: SAGE Publications.
- Tamboukou, M. (2003). *Women, Education and the Self: A Foucauldian Perspective*. New York: Palgrave Macmillan.
- Tamboukou, M. (2013). A Foucauldian Approach to Narratives. In Andrews, M., Squire, C., & Tamboukou, M. (Ed.), *Doing Narrative Research*. (2nd ed.) London: SAGE Publications.